

I.

A' fenyegető veszély 's annak eredete.

A' meghódított népeknek és saját nemzetünk' egy részének elnyomása 's nyomva-tartása.

Mind ezeknek polgári érdekeinkhez nem-kapcsolása, 's az elnyomott régi lakosoknak nemzeti-ségünkhöz sem csatlása által, ellenünkké tétele a' nagy tömegnek; 's magunknak parányi számai szorítása.

Szláv népességünk ellenséges érzete 's törekvése.

Egykoru honunkkal e' veszélynek, akkori szellem s körülményekből származott oka 's eredménye; de a' veszély csiráját, eldődeinknek századokon át tartó gyászos rövidlátása 's szűkkeblősége táplálta 's nevelte; világtörténeti események 's viszonyok pedig kifejtették mostani kitörésre kész állására.

Nyolcz századok, lefolyta alatt mi neme volt a' csapásnak, melly e' nemzetet nem érte, mi a szenvedésnek' melly nem sujtotta? Berohanó vad' csoportok, dühös ellenség' fegyvere, alattomos törekvések, visszavonás' mérge, erkölcsi romlottság 's nemzeti aljasodás' maszлага, mind ez ostromlotta, zuzta, marczanglotta, mecsevesztette e' nemzetet: 's ezek közt folyt hosszú, de sinlődő élete. A' sorsnak sujtó keze rá nehezedett, de balesetinek nagyrészbzen önmaga volt szerzője; — mind azoknak miket szenvedett, mind pedig, mik még fenyegetik.

A' hódítások' korában szerzé vérével e' hont, 's hatalomra épité igazát; melly csak ugy válhatik tartós és üdvöt szülő joggá, ha igazság simítja ki mind azon csorbát, 's enyhíti mind azon szenvedést, mit a' hatalom okozott és szült. Eldődeink, mint hódítók, erejükben bizva, nem tartották szükségesnek: a' náloknál sokkal számosabb meghódított népeket, meggyőzött ellenségből rokonokká 's barátokká tenni; az akkori vad kor' szellemében, urai voltak, mik maradhatni is reményltek, a' legyőzött sokaságnak; nem méltatván azokat magukhoz 's nemzetiségökhez emelni. Fegyver-adta ha-

talmukat fegyverrel tartották fen. Ennek kizáró birtokában, 's e' hiv frigyeseekben bizva, felejtették tulajdon kicsiny számukat 's a' legyőzött és elnyomott népek' nagy számát. Később' midőn már többenmü viszontagság előbbi erejüket sokkint gyengítette, hajdani szilárd jelleme hanyatlott, de az előbbi erőérzet-szülte hit 's cselekvésmód a' megszokás következtében, változatlan maradt. Semmit ember hamarább meg nem szeret, mint hatalom' gyakorlatát. De hatalom gyakorlata vakít: azon tévedést szüli, hogy a' hatalom' birása erő szüleménye, 's így biztos és el nem veszthető birtok; pedig ez gyakran csak történet' következése: 's az erőnek enyészte után is még darabig létezhetik, míg a gyökerét vesztett növényt maga súlya, vagy ellenerő földre teríti. Így nemzetünk is sokkal későbbi korban, midőn már a' hódító kard rég megszűnt győzelmes jobbjában villogni, nem szűnt meghinni, hogy ő az erősebb; nem vizsgálta úgy van-e, de hitte; mert ő volt az úr, ő a' törvényhozó, az ő nevét viselte az ország 's ennek koronája. Ezen tévedés, 's a' hatalomból olly gyakran eredő önzés táplálta ama szükkeblüséget, melly a' népet elnyomta 's megvetette. E' tévedés-szülte bűn azon

átok, melly a' véték súlya' egész terhével reánk nehézkedett.

Nép-elnyomás, vétkességén kívül, mindig önmagát büntető hiba is: mert az elnyomottak csak ugy kevesebbé félelmes ellenei elnyomóiknak, ha szellemi- 's anyagilag el vannak gyengítve; de ekkor elnyomóik sem vehetik hasznukat; mecsevészés illy ország' bizonyos sorsa. Távol van onnan gyarapodás 's gazdagodás, hol a' föld-népe szegény 's nyomorult. És a' szegénység 's nyomorultság az elnyomókra is szegényítve büntetőleg hat. Ha pedig a' szellemileg elnyomott 's jogaitól megfosztott földnépe anyagilag gyarapodhatik, 's fejlődhetik: ugy a' helyzete következtében született ellenség nő 's erősödik, magát elnyomóin megbosszulandó.

A' nép-elnyomás' e' vétkes és hibás volta, honunkban eldődeink által századok' hosszú során keresztül kettősen vétkes 's kettősen hibás alakban követtetett el. A' különböző viszontagságok következtében 's több címek alatt elnyomott 's polgári jogok gyakorlatától elzárt nagy tömeg' egy része, vér- és nyelv szerinti rokon volt. Ezen rokonoknak elnyomása, vagyis az alkotmány' sán-

czaibóli kirekesztése — lehető polgári otromba fonátságok' legfonákabbika. Messze távol keletből kijöve, kiszakadva, idegen ellenséges nemzetek' nyakára szállva 's közepette telepedvén meg, legnagyobb kincse 's mindene ön-nemzete' tagjaiból állott: e' mindenét, e' kincsét eldarabolta, elfecsérelte; testének tagjait, mellyekre önfentartására olly tömérdek szüksége volt, 's mellyet sokszorozni lett volna legfőbb érdeke, — e' tagokat kábán maga csonkitotta 's bénította. A' nemzetebeliek, azaz magyarok ellen gyakorlott elnyomás' természetes következése lett, mi annak illy körülményekben mindenütt lenni szokott: hogy t. i. azok, kiket érdek' 's polgárilét' rokonsága és egyenlő jogok egymáshoz nem csatolnak, hanem csak terhet viselve súlyt 's nyomást éreznek, nem rokonni, nem tagjai a' nemzetnek 's polgári állodalomnak, hanem ellenek mind addig, mig elzárva, kirekesztve 's elnyomva maradnak; — de az elnyomottak', az alkotmány s nemzeti-lét sánczai közé be-nem-vettek másik és nagyobb része, az e' honban meghódított őslakosok voltak; ezeket elnyomni, polgári jogoktól elzárni, vagy azoktól megfosztani, annyiban még balgább hiba volt, mivel

ezek polgári elnyomatásukon kívül nemzeti elnyomatásukat gyászolták; — ezek kettős okból ellenségek lettek. Ezek polgári jogokbani részesítés által sem tétethettek olly könnyen mint amazok, - a' nemzet' való 's biztos tagjaivá, 's ellenekből frigyesekké; mert miután nem lennének is már polgárilag elnyomva, nem szünnének meg nemzetileg elnyomottak lenni. — Így történt, hogy nemzetünk már magában is nem nagy, sőt lehet mondani csekély számát nagyon kevesítette az által: miszerint maga magának egy részét elnyomta, avagy fel nem szabadította, a' meghódított ország' lakosinak pedig legnagyobb részét elnyomva, 's ellenséges érzetet szülő helyzetben tartotta; csak keveset emelt azokból polgárilag magához, de nemzetileg ezeket is szintolly kevésbé igyekezett magáévá tenni, s magával összeolvasztani, mint ama tömeget. Mind ezeknek következése lett: hogy egy pár százezer, sok milliók közt, azokkal szembe, 's azok' rovására birt csak jogokkal, 's alkotta a' nemzetet. És ez egy pár százezer, az egész népességnek ezen kis töredéke is, több karokra, és rendekre, 's felekezetekre oszlott, 's vált széffel; sokban különérdekű, különjogu részeket alkotott:

főrend, clerus, nemesség, polgárság; mi érdek- 's törekvésbeni széteszlást is szült. 'S ez eldarabolt, 's többféle vallások által is megosztott kis nemzetet, különböző nemzetiség is több részre osztotta; míg a joggal nem-biró, sem tettleg, sem a' törvény értelme 's szava szerint nemzetet nem-alkotó, milliókból álló népesség: egyenlő szenvedés 's egyenlő elnyomás által, egymás közt rokonná 's egyérendüké lett; 's ezek közt a' sorsbeli egyenlőség, még a' nemzeti 's nyelvbeli különbséget is kisimítá.

Mi egészen más volt volna e' nemzet jövendője, ha szép 's áldott honunk' elfoglalása után, senkit is tagjai közül jogtalan szolgává nem alacsonyit, vagy lealacsonyodni nem enged; mert hihetősége nagy annak, hogy kezdetben a' bevándorlott egész tömeg azaz minden magyar szabad volt, 's egyenlő joggal birt. Mi más jövendő s minő nagyság volt volna bére azon szintolly helyes mint hasznos, szintolly nemes mint bölcs cselekvésmódnak: miszerint a' legyőzött lakosokat polgári 's nemzeti jogok birása' malasztiban részesítvén, ez igen illő és helyes, de fegyver vad jogának előzménye után mégis ajándéknak tekinthető jótétnek feltéte-

leül, tulajdon, azaz magyar nemzetisége elfogadását teszi; 's így polgári-léte 's alkotmánya jótételeiben 's malasztiban részesítvén, polgárilag, 's magyar nemzetiségét azokra átruházván nemzeti-leg egyesíti magával.

Igy a' helyett, hogy most alig háromszázezer azon szám, melly s annak is csak egy része közt reménylhet alkotmánya', polgári szabad-léte' 's nemzetisége' gyarapítására 's védelmére kész és képes polgárokat találni: e' hon egész népessége, mind azon szinte 15 millió (melly szám az említett helyes és bölcs cselekvésmód következtében, bizonynyal még sokkal többre szaporodott volna) mind ezen 15 s több millió, egy izmos testet alkotva, együtt élne 's munkálna a közjó 's boldogság' előmozdítására; 's egy test- 's lélek-kint kész lenne e' boldog hon' 's e' nagy nemzet' ótalmáért, utolsó csepp véréit is áldozni. Minő magas fokra hágott volna értelmi s anyagi kifejlődése honunknak! hol állana Európa' nemzeti családjában! 's mi balsors 's minő ellenség lehetne, mellynek nyugodtan 's önérzettel szemébe ne tekinthetne!

De mind e' helyett bűnös, 's haszinte régiebb korok szelleme szerinti' 's azzal menthető, ellenben

későbbi századokban menthetlen, 's mostanig terjedt szűkkeblőség, és épen olly nem menthető és megfoghatatlan rövidlátás, sőt vakság bélyegzi e' tárgy körüli majd minden lépését nemzetünknek. Már első királyunk, a' nagyon is szent, de nagynak épen nem nevezhető István, fiához intézett szavaiban azon országot nevezi boldognak, mellynek keblét sokféle fajú és nyelvű nemzetek lakják. Utódjai bár más valóban bölcs intéseit vették volna annyira szívökre, 's követték volna olly szorosán és sikerrel, mint ezt! Nemzeti királyaink közül még azok is, kik külső háborúk 's veszélyek által nem akadályoztattak; 's ollyak is, kiknek nagyra termett jellemök- 's bölcsességüktől várni 's követelni lehetett volna: Nagy Lajos és Mátyás sem tettek semmit is a' nemzetiség terjesztésére. Mi könnyü lett volna akkor, a' magyar nyelvet udvar' törvényszékek' 's törvény' nyelvévé emelni, 's így kedveltté, szükségessé, 's ennek következtében közönségessé tenni! Habsburgi házbóli királyainktól ezt kevesebbé lehetett kívánni; de ezek alatt is mennyit nem tehetett volna maga a' nemzet; mennyit a' törvényhatóságok, 's mennyit mindenek felett a' nagy birtokosok! De törvényhozás minden egyébről inkább 's többet

gondoskodott, mint nemzetiség' terjesztéséről; miről gondoskodnia, 's a' melly körben tennie legtermészetesebb lett 's leginkább kötelességében állott volna. Legtávolibb nyoma sincs a' mult század végéig törvényeink' azótai tömérdek halma közt is, a' nemzetiség' bár mi módoni öregbitésének 's terjesztésének. Ha olly nemzet nem tesz illy tárgyban semmit, melly akarhatja', szükségei', 's kellei' nyilvánítására polgári életmívvel 's organumokkal nem bír, 's mellynél mindez csak egyedek keblében létezik, csak társasági körökben 's egyedül irás és sajtó által nyilvánul, 's legfeljebb egyesületek által munkálhat: azt annyira hibáztatni nem lehet; de hol törvényhozás mezején a' nemzet országul szólalhat fel; 's még inkább, hol mint nálunk, ezenkívül törvényhatósági rendszer' következtében, a' nemzetnek 's lelkesb egyedeinek annyihelyt 's annyiszor van alkalmá 's módja közdolgok 's -érdekek iránt szólani, vitatkozni, egymást buzdítani; hol e' téren eszközök, hatalom, és hatóság kézben vannak, nevelést és más helyes 's czélszerű módokat használni: — illy nemzetnél mérhetlenül nagyobb a' nem-cselekvési 's elhanyaglási bűn.

És ezeket felvéve nem botránkoztató e: hogy

nem csak törvényhozás, de törvényhatóságok is teljesen parlagon hagyták ezen mezőt, mellyen olly sok 's olly gazdagon tenni való volt? És nem szint-olly — vagy ha lehetne — még inkább botrányos és vétkes: hogy századokon keresztül annyi nagy, roppant, gazdag, és hatalmas nemzetségek' ezer tagjai közt, legujabb időkig nem tudatik, hogy találkozott volna egy, de csak egy is, ki birtokai-ban, rendelkezése alatti ezer meg ezer idegen ajku jobbágyainak magyarosításán igyekezett, 's arra valamit tett volna. Boldog Isten! ha nagy uraink, kik minden kigondolhatóra annyit és olly tömérdeket pazérlottak, 's annyi nemzedéken keresztül mind e' mai napig költenek, csak bár mi keveset fordítottak volna tót, sváb, orosz, oláh, rác, 's a' t. helységeikben a' magyar nyelv behozatalára, — tanítók felállítására — bármilyen csekély jutalmak- vagy legalább semmi pénzbe sem kerülő nyilvánítása által akaradjunk; — mennyivel kevesebb magyarul nem-tudó, idegen lakos, 's helység lenne most; és mennyivel sőt sokszorozva nagyobb lenne a' magyarnak száma — azon egyedüli lénynek, mellytől polgári alkotmányunk 's állodalmunk' fentartását várhatjuk, hogy ha szabad, 's polgári joggal bír; 's

az azzali nem-bírás' esetében azon egyedüli anyagnak, mellyből ama jogok' megadásával, biztos 's mindenre kész polgárokat alkotni bizonyosan lehet. De gazdagaink 's hatalmasaink a' helyett, hogy idegenajku helységeiket 's jobbágyaikat magyarosították volna, önmagukat is kiengedék magyarságukból vetköztetni; nagyobbára gyáva korcs majmokká váltak volt. A' mult század' közepén innét elharapódzott ezen korcsosodás és nemzetiségtelepedés, káros és gyalázatos következeiseiben e' századra 's a' mai napokra is áthatott; minden bűneik közt legnagyobb 's legveszélyesebb ez azoknak, kik ezt eszközölték, — veszélyesebb erőszak', és zsarnokság' bármi véres dúlásinál 's dühöngésinél; azoknak pedig, kik e' fertőztetést 's gyalázó csonkitást magukon elkövetni engedték, rút vétkök 's gyaláztatjuk. Tagadhatlan szomorú igazság, miszerint mind ezen nemzetiségbőli kivetkeződé, — annak száz meg száz kár- és veszélydús következeise, — mind a' magyar nemzetiség' nem-terjesztésének, sőt számtalan módokoni csonkitásának 's kiküszöbölésének bűne, — valamint több más nemzeti bűnök által, olly véteksúlyt halmozott nemzetünk' fő rendje magára, mellyet, ha vérével 's vagyoná-

val még egy pár századig kész leend 's fog is a' haza' oltárán áldozni, csak alig fog jóvá tehetni.

A' feljebb kifejtett azon bün 's fonákság, mikint eleitől fogva mind eddig annyi magyar, nemzeti 's polgári lét' malasztjaitól elzárva, azon nemzeti 's polgári létre nézve idegenné tétetett; és mikint e' honnak annyi nem-magyar lakosi előbb magyarokká, 's azután polgárokká nem tétettek, e' bünös fonákság igenis most, és számunkra érleli keserü 's méregtelte gyümölcsét.
